

Rodna dimenzija vijeća da bajaš ša da
nacionalna manjina am Republika Hrvatska:
studija slučaja

BEST PRACTICES
for
ROMA INTEGRATION
in the Western Balkans

Autor: Siniša-Senad Musić
Savetnik da asta istraživanje: Svetlana Djurdjević-Lukić

Funded by the EU

Impresum

Izveštaj äj objavljen äm prosinac 2013. godine

Autor:

Siniša Senad Musić

Prevod:

Nataša Avdagić

Savetnik dä asta istraživanje:

Svetlana Djurdjević-Lukić

Dizajn:

comma | communications design

Dä sadržaj dä asta publikacijä äjä odgovoran autor, a projektu u podržalit asta studij.

“Primjer buna praksa äm proces integracija dä Bajaš” (eng.BPRI). Asta izvještaj äjä objavljen däjä kä financijski podržalešči Europska unija, äm okvir BPRI projekt kari provodulešči OEBS-ov Ured dä demokratska institucija šä ljudska prava (eng. ODIHR). Kutotu izvještaju šä mišljenje äm asta publikacija nu održavalešči politika Eurospke unije niš OEBS-ov Ured dä demokratska institucija šä ljudska prava.

Asta äj nezvanican prijevod, dä zvanican tekst izvještaja, ujtäcävä äm verzija pa hrvatski.

Rodna dimenzija
vijeća dā bajaš šä dā
nacionalna manjina äm
Republika Hrvatska:
studija slučaja

Autor: Siniša Senad Musić
prosinac 2013.

Su Känuskät äm Zagreb, **Siniša- Senad Musić** jäl äj absolvent pä faks äm Split dä računovodstvo šä dä banj. Lukrä äm Romsko nacionalno vijeće šä član äj alu vlada äm povjerenstvo kari prätalalešči Nacionalna strategija dä Bajaš däm 2013. - 2020. Predsednikäj äj dä ROM.

Svetlana Đurđević-Lukić, israživačka savjetnica, asta istraživanja predstavalešči retkäšansä sä sä posvetilaskä däs-tul vreme la unu tänar istraživač. Entuzijazmu aluj, šä spremnos-tu aluj sä lukri pä teren predstavljalešči sä nji sämcenj tari benj. Koncept mentorst-va alu tanari osobi ka-ri ari koren äm zajedni-ca dä Bajaš šä zaintere-siran äj sä napredalaskä šä äm kratko vreme sä veđi rezultat kari trabu-jenj šä kasnije koristilit.

Kum äj äm **Capraška poljana** lakatari kari kustäoko 1.700, županijsko vijeće sä sastojale dä predsjednikur kari as re däm aje kumpanji. Dapropi dä Sisak äj kumpanje dä apropi dä industrijska zona. Kupmpanje nujä legalizirana šä nari javni prijevoz ali äj čar prijevoz dä kupij kari meržji äm Osnovna Škola. Nedavno ur kapätat struja šä toc däm kumpanje kusta äm kasä. Caganšj äm Županijsko vijeće äj prosječno dä vijeće äm Hrvatska.

Sadržaj

1. UVOD		9
2. METODOLOGIJA		11
3. PRAVNI ŠA STRATEŠKI OKVIR		13
3.1. Ustav ša zakonur däm prava nacionalnih manjina ša däm rodna ravnopravnost		13
3.2. Strateški okvir		14
3.3. Uvjeti osnivanja ša ovlasti vijeća nacionalnih manjina		16
4. NALAZI ISTRAŽIVANJA		19
4.1. Zastupljenost dä Bašac äm vijeća romska ša alčilje nacionalnih manjina äm RH		19
4.2. Djelokrug rada ša karakteristikur Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije ša Grad Sisak		20
4.3. Način kum sä izabralešči vijećnik ša zastupljenost dä Bašac		22
4.4. Bašacilje äm aktivnostur äm vijeće ša kum lukrä vijeće ša problematika šapoložaju dä Bašac		23
4.5. Preprekur dä sudjelovulala dä Bašac äm vijeće		25
5. ZAKLJUČAK		27
6. PREPORUKUR		29
7. BIBLIOGRAFIJA		31
Prilog 1: Članovi dä vijeće		33
Prilog 2: Vijeća romske nacionalne manjine ša udio ša Bašacilje äm vijeće		35
Prilog 3: Postotak zastupljenosti dä Bašac äm vijećima talijanske, srpske ša bošnjačke nacionalne manjine		37
Prilog 4: Popis ku osobur kari anjavut svat ša kari u fost äm fokus grupa		39

1. UVOD

Nacionalna manjina am Hrvatska aj osigurana prava Ustavom ša ku Ustavni zakon da prava da nacionalnih manjina. Una da prava nacionalnih manjina aj pravo sudjelovanja am javni kust ša upravljala am lokalno lukrur pašci osnivalala vijeća nacionalnih manjina. Pravo sa osnivalaska vijeće ari aja manjina kari am lok huđi kustä as 1.5 posto ili 200 pripadnika nacionalne manjine ili 500 pripadnika am regionalna samouprava.¹

Prema podatkur šje avenj am Hrvatska am 2013 godina registirano aj 18 romskih nacionalnih viijeća, 7 županijskih vijeća, 6 općinskih vijeća ša 5 gradskih vijeća. Am trećina romskih vijeća nu postojulešči Cägankur. Romsko nacionalno vijeće am Međimurje ari maj mulc Bajaš ša nari niš unä Bašacä. Maj mari zatupljenost da Bašac ari Vijeće Romske nacionalne manjine općine Darda, huđi aj 40 posto a äje aj postotak kari ar zadovoljali ravnopravnost spolovur prema zakonu da spolovur.

Vijeća romske nacionalne manjine aj najdostupniji forum huđi sa angažiraju pripadniš da romska zajednica, cägankurlje nus akulo ša aje pokazalešči ka as isključilici. Zastupljenost cägankurlje am vijećima romske nacionalne manjine aj 9.43 posto, am vijeće da grad 12 posto, am županija 15,43 posto. Una ägramada känd zbrojulenj aj 13.53 posto. Vijeća romske nacionalne manjine ari 303 člana-vijeće Petrijanec ari čar tri članur dam 262 bajaš ša dam 41 bašac. Predsednik aj uvik bajaš ša jäl vodulešči.²

1 Ustavni zakon da pravä da manjinur, III. Vijećurlje ša predstavnišj da manjine -samouprava; čl. 24, redak 1; <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

2 Postojolešči pogreškur, daje ka podatkurlje da jelji as pucänji.

Ku ešće podatkur viđenj kã äj tari pucãnj bašac ãm vijeća romske nacionalne manjine nego ãm alčilje nacionalnih manjina. 6 vijeća romske nacionalne manjine nari niš una bašaca³ ãm alčilje nacionalnih manjina nu aflenjã asta fele podatkur.⁴

Asta istraživanje aj slučajno a loku äj izabralit Sisačko-moslovačke županije ša Vijeće romske nacionalne manjine Sisak. Akulu äj maj mari zastupljenost dã bašac ãm vijeće alor a zastupljenost ãm gradsko vijeće äjã maj mari dã prosjek.

Bašac - cãgankurlje trpãlešči dupličnu diskriminaciju dã la ominj šã dã la romska zajednica⁵. Jelji nari iškulj šã nu lukrã, podatkurlje aratã ka 5.2 posto ur završalit srednja škola uli visoka škola⁶, ãm lukri meržjii čãr 7 posto dã kit bajaš 16 posto⁷. Jelji trpalešči dupličnu diskriminaciju š njime nu lji ažutã da je kã toc sã ujta pã romska zajednica ka una cjelina.

Dovã razlogur ãs ãdašje Bašac nus ãm romska vijeća šã nus aktivnã ãm zajednica alor: patrijahalni sustav kum kustã bašacalje šã nari iškulj. Sã avenj bunji rezultatur trabã sã lji anvãcenj sã skrjijã šã sã čitãlaskã šã uvodulit poticajne mjere dã vijećur kari ar ispunili šã sa fiji šã jelji a nu čãr Bajaš.

Jelji nari iškulj šã nu lukrã, podatkurlje aratã ka 5.2 posto ur završalit srednja škola uli visoka škola⁸, ãm lukri meržjii čãr 7 posto dã kit bajaš 16 posto.⁹ Jelji trpalešči dupličnu diskriminaciju š njime nu lji ažutã da je kã toc sã ujta pã romska zajednica ka una cjelina.

Dovã razlogur ãs ãdašje Bašac nus ãm romska vijeća šã nus aktivnã ãm zajednica alor: patrijahalni sustav kum kustã bašacalje šã nari iškulj. Sã avenj bunji rezultatur trabã sã lji anvãcenj sã skrjijã šã sã čitãlaskã šã uvodulit poticajne mjere dã vijećur kari ar ispunili šã sa fiji šã jelji a nu čãr Bajaš.

3 ãm Vijeće romske nacionalne manjine Međimurske županije, općina Pribislavec, općina Orehovica, općina Subotice, općina Petrijanec šã Grad Čakovec Bašacilje nus zastupljenã.

4 Zastupljenost dã Bašac ãm vijeće dã srpska nacionalna manjine äjã dã la 18,18% šã 40%, ãm vijeća Talijanske nacionalne manjine dã la 36% i 66,67%, šã ãm vijeća Bošnjačka nacionalna manjina pa nã 32% šã 40%.

5 Perić, Tatjana; Ljudska prava Romkinja u jugoistočnoj Europi, Journal for politics, Gender, and Culture; Vol. 4 No.1/2, Summer/Winter 2005.U ovome dijelu se objašnjava dvostruka diskriminacija; http://www.academia.edu/3795383/At_the_crossroad_Human_rights_of_Romani_women_in_South_East_Europe.

6 Šikić-Mičanović, Lynete, Romkinje i uvjeti njihova života, Zagreb, 2005; i Baranović, Branislava, Istraživanje da Bašac Bolja Budućnost, Kustu da Bašac am Hrvatska ku naglasak na pristup obrazovanju, siječanj 2009.; http://www.ijf.hr/socijalna_ukljucenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf.

7 Ured ša ljudska prava ša prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija dã ukljućulala dã Bajaš, dã razdoblje dãm 2013. do 2020. godine; studeni, 2011. godina; Bšacalje šã ukljućenje ãm gospodarski život, str. 50; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>.

8 Baranović, Branislava, Istraživanje žena Romkinja Bolja Budućnost, Kustu dã Bašac, siječanj 2009. str. 40; http://www.ijf.hr/socijalna_ukljucenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf.

9 Potpuna lista intervjuiranih, ku datumur šã ku lokacijur äja ãm prilog. Una ku kari anjavut svat nu gande sã fiji ãm asta rad lumijlje alji.

2. METODOLOGIJA

Maj menti dä istriživälala pä teren, äm prikupilit podatkur dä položaj romske zajednice äm Hrvatska šä äm okviru dä pravo. Aje äj Ustav RH, ustavni zakon dä prava da nacionalnih manjina äm RH, zakod äa odgoj šä dä obrazovanje äm osnovna šä äm srednja, zakon dä ravnopravnost spolova, nacionalna strategija dä uključenje Roma dam 2013. do 2020. godina, šä stručni radovi šä izvješća kari omogućilit bun uvid äm položaju dä bašac äm romska zajednica äm Hrvatska.

Istraživanje äj provodulit däm intervju šä razgovor ku grupur. Toc intervjui or avut pitanjur vezano dä zastupljenost dä Bašac äm vijeće romske nacionalne manjine, lukru dä vijeće položaj äm kumpanji šä äm zajednica šä preporukur kum sä fišjenj sä fiiji maj mulc bašac šä sä fijä kvalitetno. Dä dovä fokus grupur as re raznoliko šä dä obrazovanje, zapošljavanje šä dä spol šä dä bračni status.

Israživanje pä teren provodulit äj äm listopad šä äm studeni 2013. godina šä äm razgovor äj uključulit 26 osoba, intervju u fost ku devet bajaš šä ku 6 bašac a äm fokus as re čar bašac 15. Kum anj osigurulit podatkur kari as tari bitno sa shvatalenj kum lukrä vijeće romske nacionalne manjine, kum lukrä bašac äm vijeće šä šje zäšji predsjednik däm vijeće anjavut razgovor ku doj bajaš šä ku dovä bašac.

Äm fokus äj Sisačko Moslovačka županija ali ju am fakut usporedbu ša ku alci kari nus däm asta županija sä pot fašji usporedba šä sä avenj maj buna slika. Intervju anjavut ku predsjednik däm općina Darda kari ari bašac šä maj mari postotak äm asta vijeće šä ku saborski zastupnik kari zastupulešči pa toc am RH.

Dām Sisačko- moslovačka županija, intervju änjavut ku dovä predsjudenišj kari äs bašac kari predstavalešči udrugur šä ku unu bajaš humintarne udruge “Nova Sreća”.¹⁰

Ukupan broj ku kari anj vodulit intervju däm asta županija äs 22, šje predstavalešči 1.50% Bajaš kari äs registrizic, 4.78% däm heje kari äs registrizic däm romska nacionalnost.¹¹ Romska poulacija äj tänärä a istraživanje aj fakut ku heje kari äs maj bätärnj dä 18 šä jej ari pravo glasa. Postotak däm približno dä 5% ku šjinj äm svitit säsmatralešči reprezentativnim. Pängäla podatkur šje avenj Sisačko- moslovačka županija äm RH äj četvrta županija hundī äs mulc Bajaš, 1.463 Bajaš, 648 kustä äm Sisak, 1.36% däm ukupna populacija äm Sisak.¹² Mulc Bajaš nuspunji kä äs Bajaša daje nu vridelešči asta br. Asta lukru aratä kit pucänj äs bašacilje äm asta javni kust. Stupanj isključenosti äj tari mari äm vijeće romske nacionalne manjine šä äm romska zajednica.

Prikupilići äs podatkur dä jelji äm vijećur šä äm odborur šä ku istraživanje pä unu lok pä una županija nji ujtanj stupanj aktivnosti dä bašac äm vijećur, razlogur nezastupljenosti äm vijećima romske nacionalne manjine šä svest ku “romski lideri”, zajednica alor šä jelji. Cilj äj sä fijä preporuka implementacije kari adušji sää fijä maj mulči bašac äm vijeće romske nacionalne manjine.

---

10 Postotak däm 1,5% izračun äj na temelju podataka däm popis stanovništva, stanova šä däm kućanstva RH däm 2011. godine. Postotak däm 4,78% izračunat äj prema informaciji dä broj registriranih birača äm odluka Županijskog izbornog povjerenstva Sisačko moslavačke županije, klasa: 013-01/11-01/02; urbroj: 2167-01-01/01-11-184; Sisak, 11 srpnja 2011.

11 Popis stanovništva, kućanstva šä dä stanovur 2011. godina.

12 Intervju ku predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije. Broj Roma kari kustä äm kumpanji äja oko 1.700.

3. PRAVNI I STRATEŠKI OKVIR

3.1. Ustav šä zakon däm oblasti prava nacionalnih manjina šä däm rodna ravnopravnost

Ustav RH äm odredba aluj u zäs kä äm Hrvatska ka una država ka nacionalna država hundī kustä ominji šä država pripadnika nacionalnih manjina: Srba, Čeha, Slovaka, Talijana, Mađara, Židova, Njemaca, Austrijanaca, Ukrajinaca, Rusina, Bošnjaka, Slovenaca, Crnogoraca, Makedonaca, Rusa, Bugara, Poljaka, Roma, Rumunja, Turaka, Vlaha, Albanaca kari as državljani, sä jamčalešči ravnopravnost ku ominji šä ostvarenje nacionalnih prava ku demokratskim normama OUN-a.¹³ Nacionalna ravnopravnost šä ravnopravnost spolova äs maj mari vrednotur äm ustavni poredak RH šä temelj dä tumačenje Ustava.¹⁴ Ustav RH garantilešči

---

13 Ustav RH, čist tekst, izvor äj ä <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

14 Ustav RH, čist tekst - temeljna odredba, čl. 3, <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

posebno pravo nacionalnih manjina sa biralaskä¹⁵ pä zastupnik äm Hrvatski sabor.¹⁶

Zakonu dä Ustav dä prava nacionalnih manjina äs definirana prava alor. Prava pä odgoj šä pä obrazovanje pä ljimba šä pä karče ku kari jej sa služulešči, za ostvarenje zajedničkih interesa šä una sä fijä ku predstavničko tijelo äm država šä lokalno, äm upravno šä äm pravosudno tijelo.¹⁷

Zakon dä ravnopravnost spolova su adus 15. srpnja 2008. godine. Ravnopravnost značalešči kä bajaš šä bašac äm tot području javno šä privatno ari ista status, ista mogućnost dä pravurlje šä ista korist. Ku asta zakon sä zabranelšči diskriminacija bračno šä familijski, šä diskriminacija pä bašac daje kä äs gärlonji šä daje kä äs mamä.

Zakon provodulešči mjerur äm slučaj kand aj spol podzastupljen äm tijela zakonodavne, izvršne ili sudbene vlasti. Zakon aj reguliirana stopa da 40% a rodna zastupljenost dä su supt sä smatralešči nedovoljno. Äm asta zakon nuj izričito navedelit käsa odnosolešči asta šä pä vijeća nacionalnih manjina, poči sä fijä pä kičiš amanodvä spolur.

3.2. Strateški okvir

Vlada RH u prepoznulit pä romska nacionalna manjina kä je äj ranjiva šä äj uvijek isključilitä dä obrazovanje, dä stanovanje, zdravstvo dä lukru šä däm gospodarstvo. Sa fijä maj benj ku Bajaši su fäkut Nacionalna strategija kari u uključili pä Bajaš dä 2013. pa nä 2020. godina¹⁸ šä akcijski plan kari u provudäli.¹⁹ Ešče dokumentur opisilešči mjerur kari alu zajednicä dä Bajaš sä garantira prava alor šä prava kari skrijä Ustav šä Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina. RH ari dodatna sredstva kari ar provuduli mjerur äm obrazovanje, äm lukru šä äm gospodarski život, äm zdravstvo, socjala, prostorno uređenje, hundï kustä šä äm zaštita dä okoliš, šä sä fijä uključilic äm društveni šä äm kulturni kust, äm lok hundï nuj diskriminacija šä sä ostvaralaskä prava dä romska nacionalna manjina.

15 Ustav RH, čist tekst, zaštita ljudskih prava šä temeljna sloboda; una odredba, čl. 14, <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

16 Ustav RH, čist tekst, zaštita ljudskih prava šä temeljni sloboda; una odredba, čl. 15, <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>.

17 Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina, temeljne odredbe, čl. 7, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

18 Ured dä ljudska prava šä prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija dä uključenje da Bajaš Roma dä 2013-2020. godine; studeni, 2011. godina; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>.

19 Vlada RH, akcijski plan, travanj 2013č http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hr_strategy_annex_hr.pdf.

Bajaši äj civilni sektor šä jej ari preko dvesto udruga.²⁰ Äm tri jej postojolešči udrugur kari sä bavalešči ku položaju dä Bašac äm RH, šä aja äj Udruga žena Romkinja äm Hrvatska "Bolja budućnost", Romkinja za Romkinju, Udruga za bolji život Romkinja "Traipe", Udruga žena Romkinja "Kašmir".

Bašacilje äs prepoznuliči kä skupina kari sä nalazalešči äm teška situacija äm zajednica²¹ alor, nu bun položaj dä Bašac äj prepoznulit äm toci zemljur äm regija.²² Äm regionalna konferencija "Romkinje u Dekadi" cilj lji äre sä uključulaskä pä jेलji äm dokumentur šä äm politika.

Bašacilje trpäleši dupličnä diskriminacijä šä dä la ominj šä dä la zajednica alor.²³ Bašacilje nari iškulj, retko kari lukrä²⁴. Čar 5.2% Bašacilje ur završalit iškula, a lukrä čar 7% a bajas²⁵ kari lukrä sä 16%²⁶. Alor nu sä dä pažnjä daje kä toc su ujta pä jej ka pä cjelinä.

Akcijskim planom dä provođenje Strategije kari u uključili pä Bajaš äm Hrvatska, däm 2013 pa na 2020. godina postojolešči tri mjerur kari äs usmjeräliči direktno pä Bašac. Prva äj sä fijiä radionicur sä provudulaskä programur šä projekt²⁷ karu u fi usmjeren pä specijalistički pregled la doktor šä aje uključulešči šä prijevoz.²⁸

20 Registar udruga Republike Hrvatske; <http://www.appluprava.hr/RegistarUdruga/login>. Preko dvesto komada dä udrugur ari vorba Rom ša Romkinja.

21 Ured dä ljudska prava šä prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija dä uključenje dä Bajaš, däm razdoblje 2013. pä 2020. godine; studeni, 2011. godina; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>; Baranović, Branislava, Istraživälala dä Bašac Bolja Budućnost: Kustu dä Bašac äm Hrvatska ku una naglasak pä pristup obrazovanja, siječanj 2009; http://www.ijf.hr/socijalna_uključenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf.

22 Regionalna konferencija "Bašacalje äm Dekada", u fost 13. šä 14. svibnja 2010., äm sudjelovanje 80 sudionika däm Hrvatska, Srbije, Črne Gore, Bosna šä Hercegovina, Makedonija šä Mađarska, http://www.romskosrce.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=97:zavrena-regionalna-konferencija-romkinje-u-dekadi&catid=43:projekti.

23 Perić, Tatjana; Ljudska prava dä Bašac äm jugoistočna Europa, *Journal for Politics, Gender, and Culture*, Vol. 4, No.1/2, Summer/Winter 2005 objašnjavalešči dupličnä dsikriminacija, http://www.academia.edu/3795383/At_the_crossroad_Human_rights_of_Romani_women_in_South_East_Europe.

24 Šikić-Mičanović, Lynete, Bašacalje šä uvjeturlje dä kustu alor, Zagreb, 2005; šä Baranović, Branislava, Istraživanje dä Bášac Bolja Budućnost, Kustu dä Bašac äm Hrvatska ku naglasak pä pristup obrazovanju, siječanj 2009; http://www.ijf.hr/socijalna_uključenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf.

25 Ured dä ljudska prava šä prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija dä uključenje dä Bajaš, dam razdoblje 2013. pä na 2020. godine; studeni, 2011. godina; Bašacalje šä zapošljavanje šä uključenje äm gospodarski život, str. 50; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>.

26 Baranović, Branislava, Istraživanje dä Bašac Bolja Budućnost, Kustu dä Bašac äm Hrvatska ku naglasak pa pristup obrazovanju, siječanj 2009., str. 40; http://www.ijf.hr/socijalna_uključenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf.

27 Vlada RH: Akcijski plan za provedbu nacionalne strategije dä uključenje dä Bajaš - razdoblje 2013. pä 2020. godine; travanj 2013; str. 26 i 27; http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hr_strategy_annex_hr.pdf.

28 Vlada RH: Akcijski plan dä provedba nacionalna strategija dä uključenje dä Bajaš - razdoblje 2013. pä 2020. godine Travanj 2013; str. 42; http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hr_strategy_annex_hr.pdf.

Akcijski plan am fokus ari pä Bašac daje kä jelji as uvek isključiliči däm kutotu, šä ala problem am zajednica nu s veđi. Tri mjerur nus dovoljnä sa fjiä situacija bunä. Jelji uvek kustä am kumpanji kari äs isključiliči šä 3.54% Bašac šä školuvulešči. Šä tari rano jelji äs mamur dä la 15-18 godina. Ešče as tri glavnä razlogur adašje nus am javni društveni šä politički kust.²⁹

3.3. Uvjeti osnivanja šä ovlasti vijeća nacionalnih manjina

Pripadnici nacionalnih manjina osnivälešči vijećur kari ar sudjeluvuli am javni život šä lokalno³⁰. Pravo sä sä osnivalaskä vijeće nacionalne manjine ari aja manjinä kari na području lokalne ili regionalne samouprave ili ari 200 pripadnikur nacionalne manjine am lokalna samouprava ari 1.5% ukupna populacija am lokalna samouprava, ili 500 pripadnikur nacionalne manjine am regionalna samouprava. Vijeće nacionalne manjine dä općina ari 10 članova, grad ari 15 članova, šä županija 25 članova³¹. Vijeće nacionalne manjine äj neprofitna pravna osoba.³² Vijeće nacionalnih manjina am samouprava ari:

- Sä predlagalaskä mjerur hundi jej u napredali ka nacionalna manjina am Država ili eñdere.
- Sä isticalaskä pä kandidatur dä dužnosturlje alor am samouprava
- Sä fjiä obavjestalic dä kutotu dä nacionalna manjina
- Sä sä ðe mišljenje šä prijedlogur dä program pä televizija šä pa radio lokalno šä regionalno pä razina dä nacionalana manjina šä pä program kari sä odnosulešči dä jej.³³

Vijeće romske nacionalne manjine Sisačko- moslovačke županije šä Grad Sisak nu poči sä ostvaralaskä neka prava daje kä äs pucanj, jej trbuješči sä fjiä barem 5% ili 15% däm ukupna populacija.³⁴ Am Hrvatska nu postojulešči televizijska šä radijska kuća am vlasništva alor čar nacionalne manjine äs zastupljeni pä tel-

29 Ured dä ljudska prava šä prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija dä uključenje dä Bajaš, razdoblje od 2013. pä 2020. godine; studeni, 2011. godina. Položaju dä Bašac šä nejednakost am zajednica alor äjja opisälitä am Strategija am područja (zdravstvo, zapošljavanje, obrazovanje).

30 Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina, vijeća šä predstavnici nacionalnih manjina am lokalna samouprava, čl. 23, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

31 Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina, vijeća i predstavnici nacionalnih manjina u jedinicama lokalne samouprave, čl. 25, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

32 Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina, vijeća šä predstavnici nacionalnih manjina am jedinicama lokalne samouprave, čl. 24, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

33 Ustavni zakon dä pravima nacionalnih manjina, vijeća šä predstavnici nacionalnih manjina am jedinicama lokalne samouprave, čl. 31, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

34 Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina, vijeća šä predstavnici nacionalnih manjina am jedinicama lokalne samouprave, čl. 20, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

evizija am emisija "Prizma" ša "Manjinski mozaik". Źupanijsko ša Gradsko vijeće da Bajaš koristilešći čar ešče dovä däm patru pravur da vijeće.

Pä kanidadac poči sä predlagali vijeća nacionalne manjine udrugurlje alor ili 20 däm općina, 30 däm grad ša 50 däm Źupanija kari as Bajaš.³⁵ Članovurlje da vijeće nacionalnih manjina sä birälešći pä patru aj. Pä predsjednik biralešći eje kandidac kari as vijeće. Jej obavalešći da voje aluj dobrovoljno ša trabuji sä fijä bun, jej čar poči sä kepäči banj pä trošak da prijevoz ša nagrada da ala mjesec daka odobrolešći ministar. Nagrada odredälešći ministar da opća prava.³⁶ Općinurlje ar trabuji sa plačaskä pä viječurlje.

---

35 Ustavni zakon da prava nacionalnih manjina, vijeća ša predstavnici nacionalnih manjina am jedinicama lokalne samouprave, čl. 24, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

36 Ustavni zakon da pravima nacionalnih manjina, vijeća ša predstavnici nacionalnih manjina am jedinicama lokalne samouprave, čl. 24, 26 i 30, <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>.

4. NALAZ ISTRAŽIVANJA

4.1. Zastupljenost da Bašac am vijeće ša am alčilje manjinur am Hrvatska

Am strategija da Bajaš dam 2013. pa na 2020. godina sudjelovulešči Romkinjur am savjetodavno tijelo prepoznulit ka aj pozitivan primjer da Bašac. Zašji ka Bašacalje as akulo ka Bajaši.³⁷ Asta istraživanje arata ka nujä točan balans, registrizici as 18 nacionalnih vijeća, 7 županijskih vijeća ša 5 gradskih vijeća. Pa am ešče vijećur nus bašac. Am Međimurje aj vijeće ša nuj niš una bašaca a akulo kustä maj mulc Bajaš. Maj mulci bašac ari Vijeće dam Darda ša akulo aj 40% ša asta podatak aj ka zakonu kum zašji.

Bašac am vijeće da općina aj 9.43%, am grad 12% a am županija 15.43%. Am grä-mada aj 13.53%. Vijeće da Bajaš ari 303 člana (a Petrijanec ari čar 3 člana) a 262 as Bajaš a 41 Bašac. Predsjednik aj uvek Bajaš.³⁸

Da asta israživanje aj odabralit 8 vijeća da srpska nacionalna manjina, 7 vijeća da talijanska nacionalna manjina ša 6 vijećur da bošnjačka nacionalna manjina. Asta vijeće anj usporedilit ku vijećurlje da bajaš.Cagankurlje as 18.18% - vijeće srpske nacionalne manjine dam grad Varaždin. Maj mulc as (60%) am vijeće talijanske

37 Ured da ljudska prava ša prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija da uključenje da Bajaš, da razdoblje od 2013. do 2020. godine; studeni, 2011. godina; Bašacilje ša politička participacija, str. 88; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>.

38 Moguće ka as pogreškur da Bašac daje ka navenj lumilje.

nacionalne manjine däm grad Poreč. 29.61% članova as članovur däm srpska nacionalna manjina, 35.65% vijeća bošnjačke nacionalne manjine šä 35.65% vijeća bošnjačke nacionalne manjine, a 53.04% vijeća talijanske nacionalne manjine.

Ešče podatkur arataä kä Bašacalje as tari pucänj äm vijeće romske nacionalne manjine äm Hrvatska. 6 vijeća dä Bajaš nari niš una Bašaca.

4.2. Karakteristikurlje dä Vijeće dä Bajaš däm Sisačko-moslovačka županija šä dä grad Sisak

Kand u fost izbor 10.07.2011. äm Sisačko- moslovačka županija as re 460 Bajaš šä jej čar u koristilit 224 pravo pä glasovanje³⁹. A äm Grad Sisak dam 238 čar ur iskoristilit 188 pä pravo glasa. 11.07.2011. Gradsko šä Županijsko vijeće ur izabralit pä Stanoje Nikolić dä predsjednik,däm 25 članova čar patru äs Bašac šä äje äj 16%.⁴⁰

Vijeće däm Grad Sisak ur izabralit pä Dragoljub Nikolić dä predsjednik däm 15 članova čar tri äs Bašac šä äje aj 20%.⁴¹ Jej äs däm Capraška poljana šä jej äs familija.⁴² Pet osobur äs m ešče vijećur.⁴³

Äm Capraška poljana kustä 1.700 ša jej äs una šä osigurulešči kä jej ar pobjedali a Županijsko vijeće tražalešči pä ala kari kustä am aja kumpanji.⁴⁴ Jej sä usmjeraleschi pä problemurlje alor šä kum sä rješalaskä, preoblem äj asfaltu äm aja kumpanje, struja, šä legalizacija.⁴⁵

Capraška poljana äj kumpanji äm Sisak šä sä nalazaleschi däpropi dä industrijska zona, nujä legalizirana ali nedavno su apukat sä rješalaskä äje. Vlada RH u fakut 30.06.2013. sä pokrenulaskä postupak sä fijä legalizirano. Jej nu ari prijevoz čar prijevoz dä škola, ur kapätat struja jej äs pravoslavci šä spadaleschi äm Bajaš jej nus lakatari. Vijećnici dä randa äje lukrä afarä däm kumpanji.

Capraška poljana aj segregiranä kumpanje hundi administrativno spadaleschi am Grad Sisak. Nalazaleschi sä južno äm industrijska zona.Kumpanje nujä legalizirano

39 Odluka Županijskog šä izbornog povjerenstva Sisačko moslovačka županija, klasa: 013-01/11-01/02; urbroj: 2167-01-01/01-11-184; Sisak, 11 srpnja 2011.

40 Popis članova däm Županijsko šä Gradsko vijeće äjä äm prilogu 1.

41 Dragoljubu Nikoliću asta äj elši mandat-predsjednik Vijeća.

42 Na primjer: Stanoje Nikolić ša Dragoljub Nikolić as šogor, Dragoljub Nikolić äjä barbatu alu Tatjana Nikolić, Tatjana Nikolić äj sora alu Stanoje Nikolić, Danijel Nikolić äj nečak alu Tatjani Nikolić, a fišjoru dä la Mira šä Stanoje Nikolić.

43 Pet osobur äs: Dragoljub Nikolić, Stanoje Nikolić, Vid Nikolić, Drago Nikolić šä Željko Mitrović.

44 Informacijur anj kapätat dä la predsjednik Županijskog vijeća šä dä la Gradsko vijeće.

45 Temeljem intervjuua ku šinj anj svitit ku vijećnicima anj kapätat informacijur kä su provudulit projekt äm Capraška poljana äm kumpanji. Fokus lukru äm vijeće dä kumpanji ur primjetilit jelji däm fokus grupa.

ša nedavno ajä äm legalizacija. Stanovnicima nujä dostupan javni prijevoz, osiguran prijevoz da kupij kari merži am iškulä. nedavno ur kapatat strujä. Kustä äm kasä däm Ciglur "Bajaši" jej kustä äm Sisak šä äm Sisačko-moslovačka županija.⁴⁶ Bajaši jej svätešči alta ljimba dä kit lakatari š alta vjeroispovjest ari, šä mulc äs muslimanj kari äs lakatar.

Članak 28. äm Ustavni zakon daje pravo alor sä pläčaskä aktivnosturlje dä vijećur šä dä programurlje alor, šä jej nu poči sä ajvi projektur, a članak 31. däm ista zakon adušji različitur mišljenjur kum sä lukri äm vijeće. Una mišljenje äj asta kä Vijeće äj centar hundī sä đe informacijur kari u zašji alu Bajaš kum šje lukri šä sä lji ažuči dä pravurlje alor.⁴⁷ Saborski zastupnik Veljko Kajtazi smatralešči kä lukru alor ar träbujī sä fijä fokusiran pä članak 31 äm Ustavni zakon šu jej ar trabujī sä vodulaskä projektur. Predsjednik dä Gradsko vijeće zašji kä maj mari uspjeh äj kä kumpanje sä legalizira a predsjednik dä Županijskio vijeće zašji kän vijeće nu poči sä provudulaskä projektur. Predsjednik udruge "Nova sreća" jej zašji kä aja äj tari bitno kum jej ur lukra šä kä jej utjecalešči pä politika lokalno/ regionalno.

Ideja äj sä sä dasvaka äm vijeće odborur. Gradsko vijeće nu ari niš una odbor šä predsjednik zašji daje nuj daje kä nu ari dovoljno sredstvur dä aje.⁴⁸ Županijsko vijeće ari dovä odborur majnti ave pet šä jej sä bavale ku žoku šä ku nošnja.⁴⁹

Problem lji alu toc k jej nu ari prostor, jej zašji kaä ar trabuju sä lji đe prostor hundī ur lukra. Ustavni zakon am članak 28 zašji kä jej ar trabujī sä lji đe banj sä potä lukri šä nu sä ščijä da li uključulešči äm asta šä prostor hundī jej poči sä lukri.

Mišljenje ispitanika äjä dä lokalna/regionalna vlada trabä osigurlaskä prostor dä lukru dä vijeće.⁵⁰ Ustavni zakon dä prava nacionalnih manjina (čl. 28) obvezälešči pä vlada sä osiguralaskä sredstva dä lukru dä vijeća, uključujuči šä administrativne troškove, ali nujä potpuno jasno da li uključulešči šä prostor. Äm Zagreb postojulešči ured däm gradu alor hundī jej lukrä. Ostali njima nari prostor.

Äm slučaj istraživanja Županijskog vijeća, samouprava priznalešči režijurlje privatno kasa aluj sä fijä uredur alor.⁵¹ Asta model äj benji ali sä perđi kvaliteta šä javnost dä asta vijeće. Ku asta äm Caparaška poljana nä sä pružulešči podrška äm javni život šä lukrä jej lokalno⁵² - Model Županijskog vijeća ari loš utjecaj da kä nu

46 Intervju ku predsjednik Županijskog vijeća šä Gradskog vijeća šä ku predsjednikom romske humanitarne udruge „Nova sreća“.

47 Fokus grupa I. Slično mišljenje ari jelji kari u završilit maj mulči iškulj -Romkinja šä dugogodišnja aktivistkinja. Romska aktivistica däm vijeća romskie nacionalne manjine očekivalešči šä lukru ku projektur ku progaramu alji.

48 Intervju ku predsjednik Gradskog vijeća Dragoljub Nikolić, Sisak, 27.10.2013.

49 Intervju ku predsjednik Županijskog vijeća Stanojem Nikolićem, Sisak, 20.10.2013.

50 Obaveza dä lokalna/regionalna vlada osigurulešči prostor ur spomenuilit toc(saborski zastupnik, Adaleta Stanzer šä focus grupa 1, predsjednici däm dovä vijećur, predsjednik däm Darda.

51 Intervju ku predsjednik Županijskog vijeća.

52 Zaključci fokus grupe I i II.

ari redovno sastankur, daje ku nu ari prostortari urät sä aratä. Färdä prostor nu poči sä ajvi sastankur sä vijä šjinjiva akulo.

4.3. Način kum sä izabralešči kari lukri äm vijeće sä zastupljenost dä Bašac

Kandidati träbä sä fijä deklariran prpidanik romske nacionalne manjine, träba sä ajvi prijavljeno prebivalište šä sä fijä državljanin RH.⁵³ Lideri dä m kompanji kari äs predsjednikur ku heje kari kustä dä m kompanji šä jej gände sä povečälaskä obrazovanje, ur ispostavalit uvjetur: kä kandidat županijskog vijeća sä ajvi osnovna škola završena a kandidat dä Gradsko vijeće sä ščiji sä skriji šä sä čitalaskä, uvjeturljelje äs tari niskä, alje uvjetur nor puče sä ispunualaska Bajaš dä m Capraška poljana a kamoli Bašac.

Kandidati pa izborur meržji sangur šä jej sä biralešči dä la parče dä Bajaš. Postujulešči neformalan dogovor ku jej kari kustä am Caparaška poljana vezano dä glasalälä dä vijećnik dä Grad šä dä Županijsko vijeće. Dogovor äm dova fazur. Am prva faza sä izabralešči međusobno kandidatur a äm druga faza osoba ku pravo glasa dä m Capraška poljana meržji pä izbor šä glasu aluj dä la kandidat kari äj pä neformalna lista.⁵⁴ Ku asta dogovor ku totu vijećnicurlje äs izabraliči, kari prihvatalešči asta ovisililešči dä brbeci alor.⁵⁵

Toc äs dä m Capraška Poljana, specifično äj kä toc jej äs njam. Bašacilje alor äs član vijeća hundi jej äs predsjednikur.⁵⁶ Äm slučaj Bašaca alu predsjednik Županijskog vijeća, nu sä ščijä känd jej u postulit vijećnica šä kit trajalešči funkcija alji.⁵⁷

Postotak äj 16%, asta äj prosjek dä kutotu vijećurlje dä nacionalne manjine (0,57% maj mult) šä 2.47% (županijska, gradska ša općinska vijeća). Pacunj äs Bašac prema zakonu dä ravnopravnost spolova 40%.

Gradsko vijeće ari 15 vijećnika čar tri Bašac äs šä zastupljenost aj 20%. Gradsko vijeće ari amj mult zastupljenost ku vijeće romske nacionalne manjine dä m Rijeka.

Däm toči vijećnicur čar una äj kari u završälit Osnovna škola.⁵⁸ Ne obrazovanje äj maj mari preprekä sälukri benj vijeće.⁵⁹ Obrazovanje äj tari nisko, utjecalešči pä

53 Intervju ku predsjednik Gradskog vijeća.

54 Intervju ku predsjednici ku dovä vijećur.

55 Äm intervju ku Dragoljub Nikolić kä razlog äj nedovoljna zastupljenost dä Bašac.

56 Intervju ku predsjednici ku dovä vijećur.

57 Intervju ku predsjednik vijeća šä ku članicur vijeća.

58 Intervju ku vijećnicur šä ku predsjednici dam dova vijećur.

59 Toc ispitanici ur prepoznulit kä lji falelešči iškulj šä ku nuj kavalitetno.

kvaliteta ša jej unjer nu poči sa lukri određeno lukru daje ka nari iškulj.⁶⁰ Maj tari pogađalešči paBašac. Am vijeće lukra čar tri vijećnikur.⁶¹

4.4. Kit Bašacilje as am aktivnostur ša kum lukra vijeće ša problemurlje alor

Dam intervju ku jej sa veđi ka nu šcijä kum vijeće lukra, doprinos alor aj tari pucn.⁶² Čar una dam patru šcije šjeva ka podatkurlje da vijeće. Bašacilje tari retko sudjelovulešči am vijeće pogotovo daje ka nari prostor⁶³ ša neizinteresiranost ša nedostatak obrazovanja.

Radni zadatak da Županijsko vijeće aj pantru 25 osoba a Gradsko vijeće 15 osoba. Tot odboru ar trabuji sa ajvi vijećnik ša vijećnica kari ar trabuji sa predlagalaska rješenje da problemur a tota odluka ar trabuji sa aduka glasovur. Am asta slučaj da vijeće am fokus istraživanja as odlukurlje adusa jednoglasno ša kutotu lukru da vijeće vodulešči par osoba ša lukru alor potvrdalešči vijećnici. Alta situacija sa događalešči daje ka nari iškulj daje nuj ravnopravnost da spol, neizinteresiranost ša nu šcijä Bašacilje kum vijeće lukra.

Toči vijećnicurlje as uključiliči am asta istraživanje, jelji smatralešči ka nu trabä sa sudjelovulaska ka lji falaešči iškulj ša nu prišjepi šje Bajaši svätešči pa sastankur.⁶⁴ Maj mulc kari u fost ispitalic u zas ka trabä sa fijä maj mulči Bašac am vijeće.

Stav alu batarnj are kari nu ave iškulj ka lukru am Vijeće aj čar da jej a nu da Bašac.⁶⁵ Stavu alor pogotovo heje kari nari iškulj zašji ka ar trabuji sa fijä čar Bajaš. Tradicionalno Bašacilje trabä sa lukri am kuhinja sa fakä damankat, sa brinulaska da kasä ša da kupij ša dodatno sa lukri (sa sakupilaska žirevur, kesten, ferä) sa fijä maj mulc banj. Asta razlog aj maj mari adašje jelji nu lukri am vijeće.⁶⁶ Unu razlog aj ša neizaineteresiranost da lukru am Vijeće, izražaj vinji am susret nacionalnih manjina hundi sa prezentira tradicionalna nošnja ša mänkare alor.⁶⁷ Pa sastanak ku lokalna ša regionalna vlada meržji.⁶⁸

Problem predstavljalešči nedostatak prijedloga alor da aktivnostur kari ar adušji maj bunji rezultatur da situacija da Bašac. As maj mulči problemur am Capraška

60 Tri dam patru vijećnicur ur zas ka njimik nu prišjepi šje jej svitešči, tri vijećnicur nuščije šje aj vijeće ku šje jej sa bavalešči ša kit trajalašči kum jej lukra.

61 Intervjui toc članovur da vijeće.

62 Vijećnica kari u završalit osnovna škola u ratat maj multä znatiželja ša maj mult šcije da kit alčilje.

63 Nari prostor ša daje jej nari redovito sastankur.

64 Asta stav ur zas toči vjećnicurlje, osim vijećnica kari ari završalitä osnovna škola.

65 Toc ispitanici sur usuglasalit ku povećanje da bašac, osim unu vijećnik dam Gradsko vijeće.

66 Intervju ku predsjednik vijeća: razlog ajä odbijanje pozicije vijećnika dam parče da Bašac ajä nedostatak da vremi. Vijećnicurlje ša položaju alor čar veđi am kuhinjä.

67 Intervju ku predsjednik vijeća ša ku članicur Županijskog vijeća.

68 Intervju ku ku predsjednik Županijskog ša dam Gradsko vijeće, ša predsjednik romske humanitarne udruge „Nova sreća“.

poljana, nari javni prijevoz, nari asfalt, nari igralište dā kupij šā problemurlje kari pogađalešči čar pā Bašac nus prepoznuliči dā strana dā vijeće.⁶⁹

Vijeće nur prepoznulit ala problem šā nu ari ām plan sā faka šjeva ku asta. As re šjeva kā prjedlogurlje ali nuj suradnja ku lokalno/regionalna vlast šā ku institucijur kari ar trabuji sā fijā partner.⁷⁰ Primjer āj ideja känd gānde sā dasvakā vrtić ām kumpanji šā alu alji bašac kari ās mamur ar trabuji sā fijā slobodnā am Capraška poljana. Aj vrtić ali afarā dām Capraška poljana šā kupiji dām kumpanje nus uključeni ām predškolski odgoj. Drugi predlog are sā sā zaposlulaskā preko javnih radova, sā čistalaskā kumpanje šā sā vodulaskā briga dā je.⁷¹ Županijsko vijeće ave projekt hundī gānde sā ajvi radionicur hundī Bašacilje sā anvāca dā higijena ām lok hundī kustā. Banj kari kapāta preko socjale šā dječji doplatak āj ista kākum ar kapāta preko javnih radova šā jelji nu pristalešči pā aje ku nu lji sā isplatalešči, daje ar trabiju sā fak šjeva kari ar motivirili.

Ām vijeće romske nacionalne manjine Darda, hundī jelji ās zastupljeni 40%, ām vijeće predsjednik zašji kā doprinosu alor nu sā ar povečali niš problematika alor sā sā rešalaskā.

Predsjednikur dā vijeće šā Barbeci smatralešči kā Bašacilje nus ām teški položaj šā kājelji ari ista pravur ka jej.⁷² Šā jej zašji kā jelji nus diskriminirana dām parče alor, jej ari dā sta fele mišljenje ali jej ās spremni sā faka projekt hundī ar fi maj benj dā jelji.⁷³

Predsjednik Županijskog vijeća zašji kā ar trabuji sā fijā projekt dā anvācalā šā dā skris kari nu ščiji šā dā informatika.1.700 osoba čar 8 ari kompjuter.⁷⁴ Ku ala projekt kari ar fi namjenjen pantru Bašac aša pantru Barbec jej ara ve kompjuterur šā jej sar anvāca aša. Projekt ar ave dupli doprinos, zajednica ar fi informatički pismeni, maj mulc ar ave kompjuterur šā aša jej sā ar anvāca. Problem aj ka nuj prositor, niš vijeće nari a kamoli dā asta šā atunšje nar fi dostupno pāntru toc.

Ku heje kari am svitit ās nezadovoljni kum lukrā vijeće.⁷⁵ Jej zašji kā nuj benji dāje kā nari veza ku lokalna/regionalna samouprava.⁷⁶ Jej ās nezadovoljni ku lukru alor,⁷⁷ pogotovo āj nezadovoljstvo daje kā dām tri jej njima nu ari iškulj šā toc ās neobrozovani.⁷⁸ Maj mulc nezadovoljstvo urātat heje kari kustā ām Sisačko-

69 Intervju ku vijećnicur.

70 Intervju ku predsjednik Županijsko vijeće.

71 Intervju ku vijećnicur dām Gradsko vijeće.

72 Intervju ku vijećnicur šā ku predsjednik Županijskog šā dām Gradsko vijeće.

73 Intervju ku predsjednik Županijskog vijeća.

74 Intervju ku predsjednik Županijskog vijeća.

75 Toc ispitaniči urātat nezadovoljstvo ku lukru alor.

76 Intervjui toc članovur dā vijeće.

77 Saborski zastupnik, visoko obrazovana romska aktivistica šā predsjednica udruge, predsjednica romske udruge Traipe šā predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine općine Darda.

78 Intervjui ku Saborski zastupnik, visoko obrazovana romska aktivistica šā predsjednica udruge, predsjednica romske udruge Traipe šā predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine općine Darda.

moslovačka županija ša Sisak kari kustä afarä däm Capraške poljana, lukru alor nujä javan, uslugurlje alor nujä dostupno, informacijur između Vijeće ša Capraške poljane äj tari loše, ku načinu kum izabralesči jej arata kä nu lji äm interes kump-anje ša Bajaši äm Sisačko- moslovačka županija numa kumpanje äm Capraška poljana.⁷⁹

Postujulešči rezultatur, ka kum äj osiguranje sredstva dä legalizacija äm Capraške poljana ša asfalt sä sä fakä, sä fijä struja, ša sä obilježavalaskä važnadatumur - Svjetska zua dä Bajaš, Đurđevdan⁸⁰...

4.5. Preprekur dä Viječnicur sä lukri äm vijeće

Elši preprekä neslužbena lista dä kandidac, dä aja odlučulešči Bajaši ša dä voje alor ovisililešči kiči Bašac u fi äm notru a kiči nu fi. Prepreka aj kä jej vodulešči briga dä aja lista ša jel fašji kum jej gändešči.

Alta prepreka äj kum sä vodulešči izborur. Ku asta äj problem ku Bašaciilje nari pojma kum sä vodulešči asta ša nu ščiji njimik dä asta. Pä izboru nuju šjeva kä kompanija kari ar voduli briga dä jej kari ljar predstavljali javno ša daje njima nu ščiji dä jej. Jej odlučulešči šjinji däm jelji u fi kandidat ša dakä as njam a tunšji jelji äs pä lista. Odluke dä aje äs finansijski motivirani ša vezane ku status socijalne pomoći.⁸¹ Däm Sisačko-moslovačka županija doj tri kari äs obrozovani nus pä lista daje ša jej nu počü sä vijä pä rand sä fijä äm vijeće ka njima nar glasali dä jej.⁸²

Preprekur postujulešči käda la jej nu sa očekivalešči sä vijä redovno pä sastankur nari zadatkur, ša čar ori kic lukrä äm asta vijeće, dodatno äj problem kä nari prostor, nu predstavljalešči mik informativni centar, a sastankurlje äs äm kasa alu predsjednik.

Prepreka aj maj mari kä Bašaciilje nari iškulj, niš jej nari iškulj ali ša maj mult nari jelji ša aja äj tari izraženo.⁸³ Jelji zašji kä njimika nu prišjepi kum jej lukrä, ša atunšje jelji nari niš bun predlog kari aj benji dä zajedniaca alor ša dä jelji.

79 Stavovi ša mišljenja izraženiji däm parče dä fokus grupe I i II, ša intervju ku predsjednik romske humanitarne udruge Nova sreća.

80 Intervju ku predsjednišj vijeća ša predsjednik romske humanitarne udruge Nova sreća. Projekt su fakut äm Capraška poljana äm kumpanji, asfalt, drikurlje, struja ša apa.

Jej kari lukrä a kapatä socjala atunšje aje lji sä ukidalešči ša kapatä maj pucan ša atunšje jej nu gändešči sä lukri.

81 Osoba kari ostvarälešči prihod, a apukä socijalnu pomoć, or ave maj pucänä socijalna pomoć dä iznos prihoda.

82 Stavovi ša mišljenja izraženiji däm parče dä fokus grupa II.

83 Članovi vijeća birälešči članovur dä odbor. Vodeći ljudi odlučulešči dä kutotu, vijećnice čar potpisälešči dokumentur kari äs unapred pripremljenä

Jej kari as ispitanici, prvi razlog äj patrijahalni sustav kum jelji kustä äm zajednica alor, daje ka nari iškulj ša aje stvaralešči problem, jelji nu odlučulešči sanguri već jej umesto dä jelji, nu poči sä odlučulaskä dä problem alor sanguri šä atunšje jelji nari vojä sä lukri äm vijeće hundi ar trabuji sä adukä odlukur dä zajednica äntragä.⁸⁴ Nari jednako sudjelovanje niš äm zajednica niš društveno niš politički,⁸⁵ kum krešči iškuljile aša ar krešči šä voje dä javni kust äm društvo šä äm politika.⁸⁶

---

84 Intervju ku saborski zastupnik.

85 Intervju ku saborski zastupnik ku dugogodišnji, visokoobrazovana romska aktivistica.

86 U fokus grupi I i II, osobe ku pucänj iškulj nu gandë sa fiji am vijeće.

5. ZAKLJUČAK

Položaju da Bašac aj dupla diskriminacija. Asta termin aj ša am strategija ša aj glavni dokument kum sa fiji maj benj ku bašacilje am zajednic alor. Problemur as mar a diskriminacija aj dam tota parče. Am asta istraživanje aj potvrđeno ka Bašacilje sa nalazalešči am drugi plan, nu sa veđi ešče problemur ša nari bun uvid am problemurlje alor. Zajednica alor ša jelji nu veđi asta problem. Asta problem veđi čar Bašac kari ari iškulj. Am tri liderur nuj prepoznulit asta problem, čar veđi ala lider kari ari završalitā iškula.

Ku asta istraživanje pučenj razdvojuli dovā razlogur kari adušji la asta situacija a aje aj patrijahalni sustav, ša kari nari iškulj. Glavni problem la jelji aj ka nari završalitā iškula ša asta aj problem ša am zajednica alor, nu sudjelovulešči am vijeće. Jej toc gāndešči am asta lukrā dā vijeće ša sa fijā predsjednik čar poči sa fijā Barbec a nu Bašac.

Ispitanici u zas kā problem aj ka heje kari lukra am vijeće nujā kvalitetno daje kā niš jej nari završilatā iškula, glavni centar ar trabuji sa fijā sa rađišji am sus kvaliteta dālukru, maj mulči informacijur dā heje kari ari obrazovanje ša jej ša jelji sa fijā uključulic am asta.

Emancipacija dā Bašac arā trabuji sa fijā dām osnovna škola kari aj obavezna ša dostupna la toc. Maj mari iškula prepoznulešči rodna neravnopravnost, ša borba alor. Dām istraživanje aratā kā Bašacilje aratā ka gāndešči sa fijā am javni, politički ša društveni kust ša atunšje jelji poči sa sudjeluvaska am vijeće.

6. PREPORUKUR

Preporukurlje äs uputuliči la državä, regionalno šä lokalno äm RH:

- Sä provudulaskä zakon dä odgoj šä dä obrazovanje äm osnovna šä äm srednja škola, a osnovna škola äj obavezna dä toc äm RH.⁸⁷
- Cilj äj sä fäšjenj sä ščijizajednica alor šä sä fäšjenj edukativne radionice pä tema dä rodna ravnopravnost kari ar fi usmjeriliči pä Bajaš šä pä Bašac äm zajednica alor.
- Poticajne mjere sä fijiä dä vijeće kari ar ispunili rodna zastupljenost.
- Sä radišji äm sus kvaliteta dä lukru äm vijeće, sa fijiä kriterijur äm vijeće sä ajvi jej završilitä iškula, kä jej kari izabralešči pä heje kari nu ščiji sä skriji obezvređilešči lukru dä vijeće.
- Potrebno äj sä fijiä äm centar šä problematika alor kari utjecalešči pä Bašac. Träbä sä osigurulenj suradnja ku lokalna/regionalna samouprava ku vijeće šä sä fijiä programur dä vijeće kari u fi usmjereni pä problemurlje dä Bašac.

---

87 Zakon dä odgoj šä dä obrazovanje äm osnovna šä äm srednja škola; čl. 4, čl. 12; <http://www.zakon.hr/z/317/>.

7. BIBLIOGRAFIJA

Baranović, Branislava, Istraživanje da Bašac Bolja Budućnost, Kustu da Bašac am Hrvatska ku naglasak pa pristup obrazovanja, siječanj 2009; http://www.ijf.hr/socijalna_ukljucenost/adminmax/files/lzvjestaj_ZivotiObrazRomkinja.pdf

Kronike Velike Gorice; 02. 10. 2013.; <http://www.vecernji.hr/zg-vijesti/registriratelii-auto-gubite-pravo-na-socijalnu-pomoc-622086>

Odluka - Županijsko izbornog povjerenstva Sisačko moslavačke županije, klasa: 013-01/11-01/02; urbroj: 2167-01-01/01-11-184; Sisak, 11 srpnja 2011.

Odluka - Gradsko izbornog povjerenstvo Grad Sisak, Klasa: 013-03/11-01/3, Urbroj: 2176/05-02-11-60, Sisak, 11. srpnja 2011. godine.

Perić, Tatjana; Ljudska prava da Bašac am jugoistočna Europa, *Journal for Politics, Gender, and Culture*, Vol. 4 No.1/2, Summer/Winter 2005.

Pokrajinski ombudsman: Položaj da Bašac am nacionalni savjet nacionalnih manjina am Srbija; Novi Sad.

Politički život, časopis da analiza politika, specijalno izdanje a tema äjä Nacionalna manjina am demokratsko društvo; broj 9; rujanj, 2013. Fakultet političkih nauka am Beograd.

Popis stanovništva, kućanstva ša stanova 2011. godine – excel tablice. <http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>

Regionalna konferencija “Bašacilje am Dekada”, održana 13. ša 14. 2010., ku 80 sudionika dam Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Bosna ša Hercegovina, Makedonija ša Mađarska http://www.romskosrce.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=97:zavrena-regionalna-konferencija-romkinje-u-dekadi&catid=43:projekti

Registar udruga Republike Hrvatske. <http://www.appluprava.hr/RegistarUdruga/login>

Registar vijeća, koordinacije vijeća ša predstavnišj nacionalnih manjina. <http://www.appluprava.hr/RegistarVNM/login>

Simeunović Marina: Posjedovanje ličnih dokumenta ka uslov socijalne intergracije mladih Roma am kumpanji „Veliki Rit“ am Novi Sad (Srbija), Prosinac 2012, ODIHR

Šikić-Mičanović, Lynette, Bašacalje ša kustu alor, Zagreb, 2005

Ured da ljudska prava ša prava nacionalnih manjina: Nacionalna strategija da uključenje da Bajaš, razdoblje da 2013. pa 2020. godine; studeni, 2011. godina; <http://www.ured-ravnopravnost.hr/site/images/pdf/64.-16.pdf>.

Ustav - pročišćeni tekst - NN (narodne novine) 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 55/01, 76/10, 85/10. <http://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske>

Ustavni zakon da prava nacionalnih manjina – pročišćeni tekst – NN 155/02, 47/10, 80/10, 93/11. <http://www.zakon.hr/z/295/Ustavni-zakon-o-pravima-nacionalnih-manjina>

Vlada RH: Akcijski plan za provedbu nacionalne strategije da uključenje da Bajaš, ša razdoblje 2013. -2020. godine; travanj 2013; http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_hr_strategy_annex_hr.pdf

Zakon da odgoj ša obrazovanju am osnovna ša am srednja škola – pročišćeni tekst zakona – NN 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12, 86/12, 126/12, 94/13. <http://www.zakon.hr/z/317/>

Zakon da ravnopravnosti spolova – NN 8/08.<http://www.zakon.hr/z/388/>

Prilog 1: Članovi vijeća

Članovi **dam Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije** as:

1. Dragoljub Nikolić
2. Stjepan Bogdan
3. Dean Nikolić
4. Željko Bogdan
5. **Mira Nikolić**
6. Đorđe Lukić
7. **Dijana Mitrović**
8. Željko Mitrović
9. **Anđelka Nikolić** (Dušan)
10. Dragan Nikolić (Drago)
11. Drago Nikolić
12. Saša Nikolić
13. Srećko Nikolić (Stanko)
14. Vid Nikolić
15. Zlatko Nikolić
16. Stanoje Todorović
17. Dragan Nikolić (Stanko)
18. Stanoje Nikolić (Stanko)
19. Stojan Todorović
20. Miroslav Nikolić
21. Stanko Nikolić (Krstó)
22. **Stoja Nikolić** (Stanko)
23. Slobodan Nikolić
24. Željko Nikolić (Stanislav)
25. Simo Nikolić

Članovi **Vijeća romske nacionalne manjine Grada Siska** as:

1. Dragoljub Nikolić
2. **Tatjana Nikolić**
3. **Stanoja Nikolić**
4. Stanoje Nikolić
5. Vid Nikolić
6. Zlatko Bogdan
7. Danijel Nikolić
8. Drago Nikolić
9. Goran Vasiljević (Stojan)
10. Goran Mitrović
11. Željko Mitrović
12. Nenad Vasiljević
13. Goran Vasiljević (Stanko)
14. **Mirjana Stanković**
15. Marko Nikolić

Prilog 2: Vijeća romske nacionalne manjine ša kiči Bašac as as am vijeće

Redni Broj	Romsko vijeće	Broj Vijećnika	Br. Romkinja u vijeću	Postotak žena	Predsjednik Vijeća	Broj Roma općine, grada ili županije po popisu stanovništva dan 2011. godine	Udio Roma am garmada ša am općina, grada ša am županija pa popis stanovništva dan 2011. godine	Broj Roma općine, grada ili županije po biračur dan 2011. godine.
Vijeća romske nacionalne manjine općina								
1	Općine Pribislavec	10	0	0,00%	Željko Balog	608	19,39%	266
2	Općina Orehovica	10	0	0,00%	Krunoslav Vuk	491	18,29%	240
3	Općina Nedelišće	10	1	10,00%	Vlado Horvat	1.239	10,35%	488
4	Općine Mala Subotica	10	0	0,00%	-	694	12,73%	261
5	Općine Petrijanec	3	0	0,00%	-	379	7,88%	179
6	Općine Darda	10	4	40,00%	Branko Đurđević	650	9,41%	429
Ukupno Općinska vijeća		Općine Darda	5	9,43%	-	-	-	-

Vijeća romske nacionalne manjine gradova								
7	Grada Rijeke	15	3	20,00%	Surija Mehmeti	867	0,67%	387
8	Grada Pule	15	1	6,67%	Jetiš Bajrami	443	0,41%	313
9	Grada Slavonskog broda	15	2	13,33%	Ibrahim Gušani	1.142	1,93%	414
10	Grada Siska	15	3	20,00%	Dragoljub Nikolić	648	1,36%	282
11	Grada Čakovac	15	0	0,00%	-	1.039	3,83%	402
Ukupno Gradska vijeća		75	9	12,00%	-	-	-	-
Vijeća romske nacionalne manjine županija								
12	Sisačko-moslavačke županije	25	4	16,00%	Stanoje Nikolić	1.463	0,85%	460
13	Osječko-Baranjske županije	25	2	8,00%	Branko Petrović	1.874	0,61%	1.325
14	Grada Zagreba	25	9	36,00%	Nedatim Kamberovski	2.775	0,35%	1.739
15	Međimurske županije	25	0	0,00%	Željko Balog	5.107	4,49%	2.165
16	Primorsko-goranske županije	25	9	36,00%	Princ Miftaraj	1.072	0,36%	499
17	Brodsko-posavska županija	25	1	4,00%	-	1.178	0,74%	435
18	Istarske županije	25	2	8,00%	Nedat Bajrami	858	0,41%	545
Ukupno županijska vijeća		175	27	15,43%	-	-	-	-
SVEUKUPNO VIJEĆA		303	41	13,53%	-	-	-	-

Prilog 3: Postotak zastupljenosti dā Bašac ām vijeća talijanske, srpske šā bošnjačke nacionalne manjine

Vijeća talijanske nacionalne manjine	Broj vijećnika	Br žena ām vijeće	Bašacilje pāngālā Bajaš
Vijeće Istarske županije	25	9	36,00%
Vijeće grada Buje	15	10	66,67%
Vijeće grada Novigrada	15	7	46,67%
Vijeće grada Poreča	15	9	60,00%
Vijeće grada Pule	15	8	53,33%
Vijeće grada Rovinja	15	9	60,00%
Vijeće grada Umaga	15	9	60,00%
UKUPNO	115	61	53,04%

Vijeća srpske nacionalne manjine	Broj vijećnika	Br Bašacalje am Vijeće	Başacilje pängälä Bajaš
Vijeće grada Zagreba	25	9	36,00%
Vijeće Varaždinske županije	25	9	36,00%
Vijeće grada Varaždina	11	2	18,18%
Vijeće Osiječko-baranjske županije	25	5	20,00%
Vijeće grada Belog manastira	15	6	40,00%
Vijeće Brodsko-posavske županije	23	7	30,43%
Vijeće grada Nove gradiške	15	3	20,00%
Vijeće grada Slavenskog broda	13	4	30,77%
UKUPNO	152	45	29,61%

Vijeća bošnjačke nacionalne manjine	Broj vijećnika	Br Bašacalje pängälä Bajaš	Udio dä Bašac am vijeće
Vijeće grada Zagreba	25	8	32,00%
Vijeće grada Slavenskog broda	15	5	33,33%
Vijeće Zagrebačke županije	25	8	32,00%
Vijeće grada Velike gorice	15	6	40,00%
Vijeće Vukovarsko-srijemske županije	25	10	40,00%
Vijeće općine Drenovac	10	4	40,00%
UKUPNO	115	41	35,65%

Vijeća kari as loči am razmatranje izabraliči as slučajno.

Prilog 4: Popis intervjuiranih osoba šä sudionica fokus grupe

1. Veljko Kajtazi, Saborski zastupnik, Zagreb, 03. 10. 2013.
2. Visoko obrazovana Romkinja šä predsjednica udruge, Zagreb, 09. 11. 2013.
3. Branko Đurđević, predsjednik vijeća romske nacionalne manjine općine Darda, Zagreb, 05. 11. 2013.
4. Suzana Krčmar, predsjednica udruge #Traipe“, Zagreb, 06. 11. 2013.
5. Agron Tahiri, predsjednik romske humanitarne udruge „Nova Sreća“ Sisak, 09. 11. 2013.
6. Stanoje Nikolić, predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine Sisačko-moslavačke županije, Sisak, 20. 10. 2013.
7. Dragoljub Nikolić, predsjednik Vijeća romske nacionalne manjine Grada Siska, Sisak, 27. 10. 2013.
8. Mirjana Stanković, vijećnica (Grad Sisak), Sisak, 27. 10. 2013.
9. Tatjana Nikolić, vijećnica (Grad Sisak), Sisak, 27. 10. 2013.
10. Mira Nikolić, vijećnica (Sisačko-moslavačka županija), Sisak, 20. 10. 2013.
11. Anđelka Nikolić, vijećnica (Sisačko-moslavačka županija), Sisak, 20. 10. 2013.
12. Marko Nikolić, vijećnik (Grad Sisak), Sisak, 27. 10. 2013.
13. Danijel Nikolić, vijećnik (Grad Sisak), Sisak, 26. 10. 2013.
14. Dragan Nikolić (Sisačko-moslavačka županija), Sisak, 26. 10. 2013.
15. Saša Nikolić (Sisačko-moslavačka županija), Sisak, 20. 10. 2013.
16. Nevena Tahiri, Sisak, 09. 11. 2013.
17. Gaši Albina, Sisak, 09. 11. 2013.
18. Francesca Bajrami, Sisak, 09. 11. 2013.
19. Čolić Anđelka, Sisak, 09. 11. 2013.
20. Jasmina Dedić, Sisak, 09. 11. 2013.
21. Amela Šoštarić, Sisak, 09. 11. 2013.
22. Ramajana Hajvazi, Sisak, 10. 11. 2013.
23. Jelena Bajramović, Sisak, 10. 11. 2013.
24. Amela Tahiri, Sisak, 10. 11. 2013.
25. Sudionica fokus grupe ganđe sä fi-jä anonimna, Sisak, 10. 11. 2013.
26. Sudionica fokus grupe ganđe sa fi-jä anonimna, Sisak, 10. 11. 2013.

